

โครงการขยะแฟชั่น เพิ่มจิตสำนึกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ Fashion Junk Project to Raise Ecotourism Awareness

ณัฐพล คงกิตติมานนท์¹ วรณิกา เกิดบาง² สุทธิดา ศุภโสภณ² และ ศรัณู ลิ้มศิริ²
นักวิชาการอิสระ¹ และ โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต²

Natthapon Kongkitimanon¹ Waniga Kerdbang² Suttida Supasophon² and Sarath Simsiri²
Independent Scholar¹ and School of Tourism and Hospitality, Suan Dusit University²

บทคัดย่อ

โครงการขยะแฟชั่นเป็นการจัดกิจกรรมในรูปแบบของ EVENT & EXHIBITION มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลแฟชั่นจากขยะ นำมาเสนอในรูปแบบงานนิทรรศการและการจัดแสดง เพื่อศึกษากระบวนการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงเพื่อสร้างโครงการขยะแฟชั่น และเพื่อนำเสนอโครงการขยะแฟชั่นเพิ่มจิตสำนึกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ความรู้และข้อมูลที่ได้ศึกษามานำมาประยุกต์ใช้ในงาน โครงการพยายามให้ผู้เข้าชมได้เล็งเห็นถึงปัญหาขยะในปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ซึ่งปัจจุบันปัญหาขยะเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญร่วมกันรณรงค์ทั้งในแง่ของการลดปริมาณขยะที่มีอยู่ ขยะบางอย่างสามารถย่อยสลายภายในเวลาไม่นาน แต่บางอย่างก็ใช้เวลาเป็นร้อยเป็นพันปีกว่าจะย่อยสลายได้ทั้งหมด ก่อให้เกิดกระแสรักโลกขึ้นอย่างแพร่หลายในทุกวงการ โดยการนำสิ่งของที่ยังใช้ได้กลับมาใช้ซ้ำ การนำมาใช้ใหม่ หรือในแง่การนำขยะที่ยังไม่ถูกกำจัดมาผ่านวิธีการ Recycle และ Reuse ให้กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้จัดทำจะนำเสนอในด้านแฟชั่นเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับในปัจจุบัน ทั้งในแง่ของแบรนด์ต่าง ๆ และสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากขยะหรือวัสดุเหลือใช้ที่ผ่านกรรมวิธีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โครงการขยะแฟชั่น เพิ่มจิตสำนึกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นกิจกรรมในรูปแบบของ EVENT & EXHIBITION โดยให้ความรู้ ข้อมูล รวมถึงกรรมวิธีและนวัตกรรมที่จะสามารถนำขยะมาดัดแปลงและแปรรูปนำไปใช้ได้ใหม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นอีกหนึ่งแรงที่จะสนับสนุนลดการทิ้งขยะและส่งเสริมให้อุตสาหกรรมและธุรกิจด้านนี้ได้เติบโตขึ้นไป รวมถึงการส่งผ่านแนวคิดและสภาพแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป

คำสำคัญ: ขยะ แฟชั่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Abstract

Fashion junk project is an event in the form of EVENT & EXHIBITION with the objective to study fashion information from garbage Presented in the form of exhibition and display to study the process of designing exhibitions and exhibits to create a fashion waste project.

And to present the fashion junk project Increase awareness of ecotourism by using the knowledge and information that has been studied to be applied in the work the project tries to make the visitors aware of the current garbage problem. That affect humans Nowadays, the problem of waste is a problem that is a global focus and campaign together in terms of reducing the amount of waste available Some garbage can decompose within no time. But some things take hundreds and thousands of years to fully degrade Causing a trend of love for the world that is widespread in all circles by reusing items that are still usable Reusing Or in terms of bringing the waste that has not been disposed of through the Recycle and Reuse methods to be used for maximum benefit. Organizers will feature current fashion, apparel and accessories. Both in terms of brands and products or products that come from waste or waste that have undergone environmentally friendly manufacturing processes. Fashion Junk Project to Raise Ecotourism Awareness is an activity in the form of EVENT & EXHIBITION by providing knowledge, information, including methods and innovations that can be used to recycle waste. This is to be another force to support the reduction of waste and to promote the growth of the industry and business Including passing on the concept and good environment to the next generation

Keywords: Junk, Fashion, Ecotourism

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาขยะเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญร่วมกันรณรงค์ทั้งในแง่ของการลดปริมาณขยะที่มีอยู่และปริมาณขยะที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจากรายงานของ Waste Generation and Recycling Indices 2019 ที่จัดทำโดย Verisk Maplecroft Environment Dataset ที่ศึกษาและสำรวจตัวชี้วัดกว่า 52 ตัวเกี่ยวกับการผลิตขยะ และการรีไซเคิลขยะที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก พบว่าสถานการณ์ขยะโลกกำลังน่าเป็นห่วง เนื่องจากในแต่ละปี มีขยะมูลฝอยชุมชน (Municipal Solid Waste) เกิดขึ้นปีละมากกว่า 2.1 พันล้านตัน แต่มีเพียง 16% หรือราว 323 ล้านตันเท่านั้น ที่จะถูกนำไปเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล หากจะทำการจัดอันดับประเทศที่ผลิตขยะมากที่สุดในขณะนี้ เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนประชากรต่อปริมาณขยะที่เกิดขึ้น จะพบว่า สหรัฐอเมริกาที่มีพลเมืองคิดเป็นเพียง 4% ของจำนวนประชากรโลก ผลิตขยะมูลฝอยชุมชนสูงถึง 239 ล้านตันต่อปี หรือราว 12% ของขยะมูลฝอยชุมชนของโลก หรือคิดเป็นพลเมืองอเมริกัน 1 คน ผลิตขยะสูงถึง 773 กิโลกรัมต่อปี สูงเท่ากับอินเดียที่มีจำนวนประชากรมากกว่าสหรัฐฯ เกือบ 5 เท่า หรือคิดเป็น 18% ของจำนวนประชากรโลก โดยทวีปที่ผลิตขยะมากที่สุดขณะนี้จึงตกเป็นของทวีปอเมริกาเหนือ ตามมาด้วยยุโรป แคริบเบียน และโอเชียเนีย ในขณะที่แอฟริกาตะวันตก เป็นพื้นที่ที่ประเทศส่วนใหญ่รีไซเคิลขยะ ตามมาด้วยแอฟริกากลาง และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากข้อมูลพบว่าในหนึ่งปีคนไทยทิ้งขยะรวมกันมากกว่า 27 ล้านตัน แต่สิ่งที่น่าตกใจไม่แพ้กันคือประเทศไทยยังอยู่ในกลุ่มผู้นำเข้าขยะพลาสติก

มากที่สุดในโลก ขยะบางอย่างสามารถย่อยสลายภายในเวลาไม่นาน แต่บางอย่างก็ใช้เวลาเป็นร้อยเป็นพันปีกว่าจะย่อยสลายได้ทั้งหมด นี่จึงไม่นับรวมถึงขยะที่ถูกกำจัดแบบไม่ถูกวิธีและผิดกฎหมาย อย่างการทิ้งให้กลายเป็นขยะทะเลที่ลอยล่องเป็นปัญหากับสัตว์น้ำจากปัญหาที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดกระแสรักโลกขึ้นอย่างแพร่หลายในทุกวงการ โดยการนำสิ่งของที่ยังสามารถใช้ซ้ำหรือนำมาใช้ใหม่ หรือในแง่การนำขยะที่ยังไม่ถูกกำจัดมาผ่านวิธีการ Recycle และ Reuse ให้กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งช่วยลดปริมาณขยะผ่านกระบวนการผลิตและนวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งในนี้ผู้ที่จัดทำจะนำเสนอในด้านแฟชั่นเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับในปัจจุบัน ทั้งในแง่ของแบรนด์ต่าง ๆ และสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากขยะหรือวัสดุเหลือใช้ที่ผ่านกรรมวิธีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จิตสำนึกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นศัพท์บัญญัติที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) นำมาใช้อย่างเป็นทางการใน พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยให้ความหมายตรงกับคำว่า Ecotourism หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นในด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์ เป็นวิธีการท่องเที่ยวที่จะทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีหลักการโดยทั่วไปคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ ได้แก่ การดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ในระยะเวลายาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น นอกจากนั้นจะต้องลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสีย ที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญจะต้องมีการกระจายรายได้ และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่น ที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วม ในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม ในท้ายที่สุดคือการสร้างเครือข่าย เพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2562)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมบริการที่รายได้ให้แก่ประเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งประเทศไทยด้วยและได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งวิธีการจัดการการท่องเที่ยว ให้ขยายตัวมากขึ้นตามลำดับถึงแม้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะให้ผลดีทางด้านเศรษฐกิจ แต่ก็ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบได้มากหากไม่ระมัดระวังผลกระทบในทางลบที่สำคัญมากมี 2 ประการคือ ประการที่ 1 ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและประการที่ 2 ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชุมชนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ โดยความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเกิดจากนักท่องเที่ยวไม่ช่วยกันระมัดระวังรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะ การเด็ดหรือทำลายพืชพรรณไม้ ขีดเขียนตามผนังถ้ำหรือโขดหิน ทำลายปะการังใต้น้ำ โรงแรมปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ การปลูกสร้างอาคารที่ไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

ความเดือดร้อนที่ชุมชนในท้องถิ่น อาจได้รับการท่องเที่ยว ได้แก่ ความไม่สะดวกต่าง ๆ อันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นจำนวนมาก เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาเสียงรบกวน และปัญหาค่าครองชีพในท้องถิ่นสูงขึ้น ได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด โดยให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและช่วยกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพที่ดีต่อไปนาน ๆ ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานทั้งของรัฐและของเอกชน เพื่อจะได้ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนอย่างเต็มที่พร้อมทั้งได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ (ทฤษฎีปัญหา, 2560)

ประเภทขยะที่โดดเด่นในอุตสาหกรรมแฟชั่น

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ (2562) ได้กล่าวถึง แฟชั่นที่เกิดขึ้นทำให้เกิดธุรกิจใหม่ ๆ เช่น ธุรกิจให้เช่าเสื้อผ้าและขายต่อเสื้อผ้า หรือการขายเสื้อผ้ามือสอง (Clothing rental and resale) กำลังเป็นธุรกิจที่มาแรง ตัวอย่างแบรนด์ เช่น RealReal, Rent the Runway, Depop, Thredup หรือ แบรนด์กระเป๋ Freitag จากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ที่โดดเด่นในเรื่องการใช้วัสดุรีไซเคิล โดยนำผ้าใบของรถบรรทุกมาเป็นวัตถุดิบในการทำกระเป๋า เป็นที่นิยมในหมู่เด็กวัยรุ่นและคนรักธรรมชาติ นอกจากนี้แบรนด์ยอดนิยมที่เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว ก็แสดงตัวในเรื่องการมีส่วนร่วมรักษ์โลก มีการนำนโยบาย Circular Economy มาใช้ เช่น Nike มีการนำวัสดุรีไซเคิลมาใช้ในขั้นตอนการผลิตเสื้อผ้าและรองเท้า ประมาณ 71% Adidas มีการผลิตรองเท้าผ้าใบที่ทำจากขยะพลาสติกในมหาสมุทร H&M ได้ตั้งเป้าธุรกิจให้เป็น Circular 100% Patagonia มีโครงการ “The Worn Wear Program” เพื่อซ่อมแซมชุดให้ใช้ต่อไปได้ หากไม่สามารถซ่อมได้ Patagonia จะนำไปรีไซเคิลให้คุ้มค่าที่สุด ประเภทขยะที่นิยมนำมาใช้ในวงการแฟชั่นได้แก่ แห อวน ถุงปุ๋ย ถุงปูน กระสอบข้าว ผักคลุมรถบรรทุก สายพาน พลาสติก ยางในล้อรถ เช็มขัดนิรภัยรถยนต์ ยาง ผ้าและสิ่งทอ เป็นต้น โดยขยะประเภทพลาสติกมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะสินค้าและบรรจุภัณฑ์ส่วนมากที่ใช้ทำมาจากพลาสติก เช่น ขวดนม กระป๋องยา ขวดน้ำดื่ม ซึ่งคุณสมบัติที่เหมาะสมของพลาสติกซึ่งมีน้ำหนักเบา สีสวยทนทาน และมีหลายประเภททำให้พลาสติกเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน วิธีการที่ดีและเหมาะสมสำหรับการกำจัดขยะพลาสติกโพลีเอสเตอร์ ก็คือการนำกลับมารีไซเคิล ซึ่ง เมื่อได้รับความร้อนจะอ่อนตัวและหลอมเหลวเป็นของเหลวหนืดสามารถขึ้นรูปโดยการฉีดขณะที่พลาสติกถูกทำให้ร้อนตัวและไหลได้ด้วยความร้อนและความดัน เข้าไปในแม่แบบที่มีช่องว่างเป็นรูปร่างตามต้องการ ภายหลังจากที่พลาสติกไหลเข้าจนเต็มแม่พิมพ์จะถูกทำให้เย็นตัวและถอดออกจากแม่พิมพ์

ขยะประเภทยาง เป็นพอลิเมอร์ชนิดหนึ่งที่มีคุณสมบัติเด่นหลายประการโดยเฉพาะความยืดหยุ่น ความสามารถในการหักงอ รวมถึงความสามารถในการดูดซับแรงและพลังงานที่เกิดจากเสียงหรือการสั่นสะเทือน (พงษ์ธร แซ่ฮุย, 2555) ในปัจจุบันจึงมีการนำไปใช้งานในชีวิตประจำวันต่าง ๆ เช่น รองเท้า กระเป๋า ขยะประเภทผ้าและสิ่งทอ มีวิธีการจัดการเสื้อผ้าไม่ใช้แล้ว และหันมาใช้ขยะประเภทนี้มา Reuse หรือ Recycle เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ อีกทั้งขยะในโรงงาน เป็นอีกหนึ่งกลุ่มใหญ่ที่ได้รับความนิยม ด้วยความที่วัสดุส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ในอุตสาหกรรมมีความแข็งแรงและทนทาน แต่ถึงอย่างนั้น การทำให้ขยะจากภาคอุตสาหกรรมที่ถูกมองว่าไร้ประโยชน์ กลับมามีคุณค่าด้านการใช้งานอีกครั้ง ก็นับว่ามีส่วนช่วยในการช่วยลดปริมาณขยะ และใช้ทรัพยากรของโลกอย่างคุ้มค่า ในวงการแฟชั่นเองก็เริ่มมีหลายแบรนด์ที่นำแนวคิดการรีไซเคิลมาปรับใช้ในการ

ผลิตสินค้า หนึ่งในแบรนด์ที่ประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด คงหนีไม่พ้น ‘FREITAG’ เจ้าของไอเดียการนำผ้าใบคลุมรถบรรทุกมาเป็นวัสดุในการผลิตกระเป๋า ที่นอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะแล้ว กระเป๋าที่ออกมายังทั้งแข็งแรง ทนทาน แล้วยังกันน้ำได้อีก ตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ทั้งด้านแนวคิด และคุณภาพ จนกลายเป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ รองลงมาจากนาฬิกา และมีดพับ ซึ่งไม่เพียงแค่ขยะอย่างผ้าใบคลุมรถเท่านั้นที่ถูกนำมาใช้จนเกิดเป็นที่ยอมรับจากผู้ผลิตและผู้บริโภคเอง ยังมีขยะจากโรงงานอีกหลายประเภทที่ถูกนำมาใช้ในวงการแฟชั่น

ขยะทะเลประมงเศษซากแหวนที่ไม่ใช้แล้ว (Ghost Gear) จากรายงานล่าสุดของทางกรีนพีซ เรื่อง เศษแหวน: มัจจุราชมะรณะแห่งท้องทะเล (Ghost gear: the abandoned fishing nets haunting our oceans) ระบุว่า ทุก ๆ ปี มีขยะทะเลที่เป็นเศษแหวนใช้แล้ว ถูกทิ้งลงมหาสมุทรมากถึง 640,000 ตัน หรือคิดเป็น 10% ของปริมาณขยะทะเลทั้งหมด และในแต่ละปีมีสัตว์ทะเลเสียชีวิตเพราะติดเศษแหวนมากกว่า 100,000 ตัว (นิชานันท์ ธันธนะวิทย์, 2562) ประเทศไทยเองในปีนี้ก็มียอดสัตว์ทะเลหลายชนิดที่ต้องจบชีวิตลง เพราะเป็นเหยื่อของเศษแหวน โดยมีแบรนด์ชั้นนำ เช่น Bureo ที่ได้ริเริ่มโครงการ “Net-Positiva” จากที่เห็นว่าแต่ละปีขยะแหวนจับปลา มีสัดส่วนราว 10% ของขยะพลาสติกในทะเลซึ่งมีอันตรายกว่าขยะพลาสติกอื่นถึง 4 เท่า ด้วยการให้แรงจูงใจแก่ชาวประมงในชิลี และนำแหวนจับปลากว่า 10,000 กิโลกรัม มาทำเป็นสเก็ตบอร์ดและแว่นกันแดด

สิ่งที่น่าสนใจคือวิธีการ Downcycle และ Upcycle นั้นพบเห็นเยอะมากในวงการแฟชั่นอุตสาหกรรมที่เคยได้ชื่อว่าทารุณโลกหนักมามาก่อน แต่ที่เราใช้คำว่าเคยนั้นก็เพราะว่าปัจจุบันนี้ แบรนด์ชั้นนำหลายเจ้าได้หันมาให้ความสำคัญในเรื่องของการพิถีพิถันเลือกวัสดุรักษ์โลก การผลิตที่ไม่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม แล้วยังด้วยการนำขยะต่าง ๆ กลับมาอัพแอนด์ดาวน์ไซเคิลให้เกิดเป็นไอเท็มใหม่กันมากมาย และอีกหนึ่งสิ่งที่ผู้จัดทำเล็งเห็นถึงความสำคัญได้ไม่แพ้ขั้นตอนการเลือกสรรวัสดุก็คือแนวคิดของแบรนด์ตลอดถึงวิถีและนวัตกรรมการผลิต โดยช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาวงการแฟชั่นให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่การที่จะทำให้แฟชั่นอยู่ได้ในระยะยาวทั้งด้านการเงิน ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมนั้น มีสิ่งที่จะต้องทำอีกมากมาย ในปี 2017 ได้มีการจัดทำผลการศึกษา เรื่อง The Pulse of the Fashion Industry โดย Global Fashion Agenda ร่วมกับ Boston Consulting Group บนพื้นฐานที่ว่า ความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และจริยธรรม ที่วงการแฟชั่นกำลังเผชิญไม่ใช่อุปสรรค แต่เป็นโอกาสที่จะสร้างมูลค่ามหาศาล จากการประเมินการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมผลการศึกษาพบว่าคะแนน (Pulse Score) ของธุรกิจแฟชั่นเพิ่มขึ้นจาก 32 คะแนน เป็น 38 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 ซึ่งแสดงว่า ธุรกิจให้ความสำคัญกับความยั่งยืนมากขึ้น ขณะที่ผลสำรวจผู้บริหารในสัดส่วน 52% ยอมรับว่า ได้ยึดสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นหลักการในเกือบทุกการตัดสินใจทางธุรกิจ

นำเสนอข้อมูลแฟชั่นจากขยะ ในรูปแบบงานนิทรรศการและการจัดแสดง

ลักษณะของการจัดผังในนิทรรศการ KHYA FASHION ได้คำนึงถึงที่ว่างภายในอาคารเป็นพื้นฐานสำหรับการตกแต่งภายใน ส่วนใหญ่พื้นที่ที่ใช้สอยจะถูกกำหนดมาในขั้นตอนการก่อสร้าง เช่น จำนวนและตำแหน่งของโซนต่าง ๆ บางครั้งความต้องการพื้นที่ใช้สอยเปลี่ยนไป การจัดพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยภายในอาคารจึงต้องมีการปรับให้เข้ากับความสะดวก โดยพิจารณาปัจจัยด้าน ลักษณะประเภทอาคารที่พักอาศัย การจัดการพื้นที่ประโยชน์ใช้สอย การกำหนดทางสัญจร การจัดวางแผนผังประโยชน์ใช้สอย และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

ภาพที่ 1 ทางเข้างาน

รูปแบบงานนิทรรศการและการจัดแสดง ได้กำหนดทางเข้างานออกแบบให้ดูคล้ายกับเกลียว โดยมีนัยว่าจากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดและไปจบที่จอภาพขนาดใหญ่ เพื่อให้เป็นจุดที่ให้ข้อมูลเกริ่นนำก่อนผู้เข้าร่วมจะเดินเข้าไปภายในงาน เมื่อผ่านทางเข้างานแล้ว ผู้เข้างานจะถูกกำหนดให้เดินไปทางซ้ายเพื่อเข้าสู่ Exhibition Zone A โดยในโซนนี้จะประกอบไปด้วยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาขยะ วิธีการกำจัดขยะ การนำกลับมาใช้เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด ผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่ได้จากกระบวนการแปรรูปขยะ รวมถึงงานประติมากรรมจากขยะต่าง ๆ ที่สะท้อนความหมายในหลากหลายแง่มุมเกี่ยวกับการตระหนักถึงผลกระทบจากขยะและการคืนความสะอาดสู่ธรรมชาติต่อมาเป็น Exhibition Zone B เป็นส่วนที่แสดงสื่อผ่านรูปแบบของภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวผ่านจอแบบโค้ง ที่ได้แนวคิดการออกแบบมาจากคลื่นทะเล ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาระดับโลกที่เกิดขยะมากมายในท้องทะเล อันเป็นผลมาจากการใช้ทรัพยากรอย่างขาดความรับผิดชอบของคนบางกลุ่มในโลก นอกจากนั้นจะมีวิดีโอที่รณรงค์ และทำให้คนตระหนักถึงความสมดุลของธรรมชาติเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญที่จะรักษาโลกใบนี้ให้นานอยู่ และส่งผ่านไปยังคนรุ่นต่อไปอย่างยั่งยืน ตามแนวคิด Sustainable ในส่วนของ Workshop Zone เป็นส่วนที่ผู้ดำเนินโครงการพยายามออกแบบพื้นที่เพื่อให้ผู้ร่วมงานสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างทั่วถึงและหลากหลาย เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดประสบการณ์ในการนำขยะไปออกแบบเป็นแฟชั่นในรูปแบบต่าง ๆ ให้ผู้เข้าร่วมงานได้เข้ามามีส่วนร่วมสนุกกับการเวิร์คช็อปทั้งงานเพ้นท์ (Painted) เสื้อผ้า กระเป๋าด้วยการวาดรูปกับศิลปินที่เข้าร่วมเวิร์คช็อป งานคอลลาจ (Collage) การนำเสื้อผ้ากระเป๋ามาตัดต่อแพทเทิร์นด้วยรูปทรงและ Material ของเนื้อผ้า มาตัดต่อและผสมเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดรูปแบบดีไซน์ที่ใหม่ และงานสกรีน (Screen) การนำเสื้อผ้ากระเป๋ามาสกรีนในลวดลายต่าง ๆ ในส่วน Shop Zone เป็นพื้นที่การจัดจำหน่ายสินค้า ซึ่งมีแบรนด์ชั้นนำที่มีผลิตภัณฑ์จากการนำขยะมาแปรรูปเป็นแฟชั่นสมัยใหม่ให้ผู้ร่วมงานนี้ได้เลือกซื้อ เช่น เสื้อจากเส้นใยโพลีเอสเตอร์จากขวด PET รองเท้า เครื่องประดับจากขวดแก้วรีไซเคิล กระเป๋าจากถุงกาแฟเป็นต้น อีกทั้งยังมี Stage Zone เป็นหนึ่งในพื้นที่กิจกรรมหลักของงานนี้ ซึ่งเป็นจุดการแสดงที่ยิ่งใหญ่ เพื่อใช้ในการเปิดตัว การประกวด การเสวนา การแสดง รวมถึงการเดินแฟชั่นที่มีเวทีเป็นสัญลักษณ์ของการหมุนเวียนไม่รู้จบ เป็นความหมายแฝงของการนำขยะมาใช้ใหม่

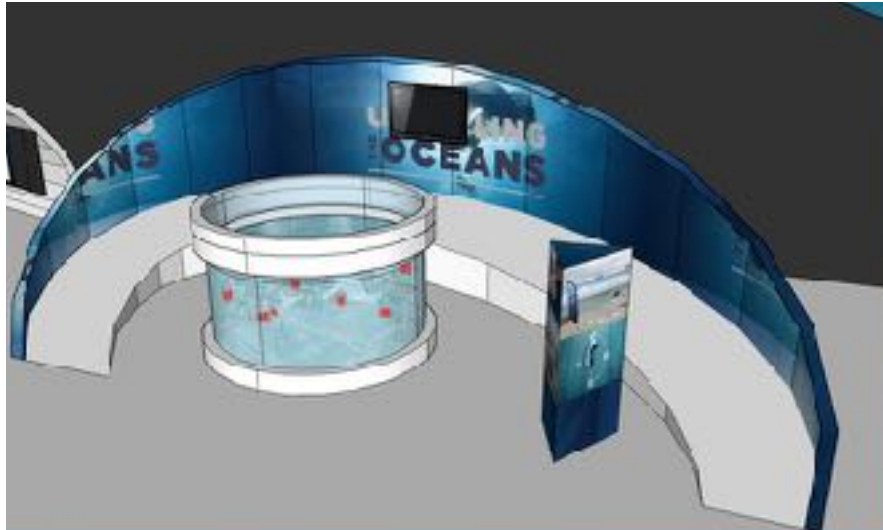

ภาพที่ 2 ลักษณะการจัดวางพื้นที่

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการวางผัง โดยแบ่งเป็นโซนต่าง ๆ เริ่มจาก ทางเข้า (มุมขวาล่าง) เมื่อผ่านจุดนี้จะพบกับโซนเวทีขนาดใหญ่ (ขวากลาง) ถัดไปเป็นโซนของร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับขยะแฟชั่น (มุมขวาบน) นอกจากนี้มีโซน D.I.Y. เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้ร่วมสร้างสรรค์และเรียนรู้ (มุมซ้ายบน) และมีโซนนิทรรศการที่มีทั้งการให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ประติมากรรม งานศิลปะ ที่สะท้อนถึง ขยะ การอนุรักษ์ การนำไปใช้ใหม่ เป็นต้น (มุมซ้ายล่าง)

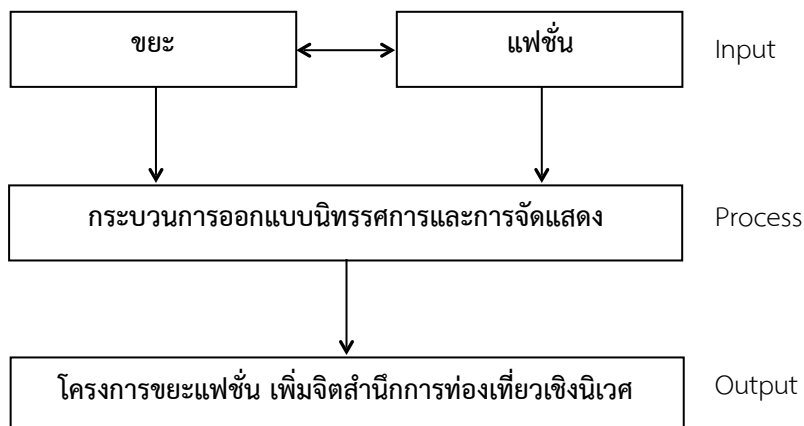

ภาพที่ 3 Exhibition Zone A

ภาพที่ 4 Exhibition Zone B

งานนิทรรศการ “ขยะแฟชั่น” ได้สร้างสรรค์ Logo มาจาก 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. หินหยาง เป็นตัวแทนของ กฎแห่งความสมดุลของธรรมชาติ เป็นปรัชญาของลัทธิเต๋าที่เชื่อว่าสรรพสิ่งบนโลกใบนี้จะต้องมีสิ่งคู่กันเสมอ หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปจะเกิดภาวะไม่สมดุลซึ่งจะนำหายนะมาให้ ในที่ที่มีความหมายว่า เป็นสัญลักษณ์ของการกำจัดขยะและการบริโภคสินค้าอย่างสมดุล 2. เสื่อยืด เป็นตัวแทนของ แฟชั่นสมัยนิยม ที่มีความรวดเร็วและมีรูปแบบที่หลากหลายในปัจจุบัน ที่เป็นตัวแทนของปัญหา Fast Fashion การบริโภคที่ไม่สมดุลหรือการใช้อย่างฟุ่มเฟือย 3. ถูพลาสติก เป็นตัวแทนของขยะที่มีมหาศาลในโลกปัจจุบัน และเป็นที่ตระหนักของสังคมว่าให้มีการรณรงค์ใช้ถุงพลาสติก เพื่อลดอัตราการทิ้งที่จะเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ 4. คู่สี ชมพู ฟ้า โดยสีชมพู ให้ความรู้สึกโดดเด่น มั่นใจ สื่อในด้านแฟชั่น ส่วนสีฟ้า ให้ความรู้สึกอิสระ มีคุณค่า เปรียบเสมือนขยะที่ถูกนำมาใช้งานอีกครั้ง

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดของการทำงาน

โครงการขยะแพชั่น เพิ่มจิตสำนึกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ซึ่งบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) โดยแหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลาย หรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้น จะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติ หรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวคิดที่มีสาเหตุจากการบรรจบของแนวโน้มในด้านการอนุรักษ์และแนวโน้มแห่งการเปลี่ยนแปลงด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายได้พยายามผสมผสานเรื่องของการอนุรักษ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นแหล่งพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ควบคู่ไปกับการสงวนรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติ โดยส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ ด้วยความเชื่อว่าการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานและสร้างรายได้จำนวนมากทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งจะเป็แรงจูงใจให้แก่อารยกรในชนบทให้ตระหนักถึงความสำคัญและช่วยสนับสนุนการสงวนรักษาพื้นที่อนุรักษ์และทรัพยากรธรรมชาติ

จากข้อมูลการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ส่งผลต่อแนวคิดที่นำมาใช้ในการออกแบบโซนต่าง ๆ โดยการแบ่งโซนในงาน ได้แบ่งเป็นโซนย่อยต่าง ๆ ดังนี้ คือ ส่วนที่ 1 โซนสถิติและสถานการณ์ขยะ บริเวณทางเข้าของงานจะติดกับโซนที่เป็นห้องจัดนิทรรศการ เมื่อผู้เข้าชมงานเข้ามาภายในงานจะมีโซนที่แบ่งเป็นการให้ข้อมูลต่าง ๆ โดยโซนการข้อมูลสถานการณ์ขยะในปัจจุบันเป็นระบบเซ็นเซอร์เมื่อผู้เข้าชมงานไปยืนยังจุดที่มีสัญลักษณ์ระบบจะทำงานให้การให้ข้อมูลสถานการณ์และปัญหาที่เกิดจากขยะผ่านเสียงที่พูดจากลำโพงบนศีรษะของผู้ชมงาน พร้อมทั้งจอภาพแสดงเพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น โซนสถิติ จะเป็นโซนที่แสดง สถิติขยะที่เกิดขึ้นระบบจะทำงานผ่านแท่นกราฟที่ติดตั้งอยู่บริเวณโต๊ะ ด้วยระบบแสงเสียง ต่อมาเป็นโซนที่ 2 โซนนวัตกรรม ในโซนนี้จะเป็นโซนให้ความรู้เกี่ยวกับด้านนวัตกรรมและกรรมวิธีการแปรรูปขยะในปัจจุบันในรูปแบบของแพชั่น ซึ่งจะเน้นไปที่การสาธิตและกรรมวิธีแบบง่ายที่จะสามารถให้ผู้เข้าร่วมงานได้มีส่วนร่วมและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และโซนที่ 3 โซนการจัดแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มาจากขยะ ในรูปแบบของ window display

ในส่วนของ โซน Event จะแบ่งเป็นโซนย่อยต่าง ๆ โซน 1 Work shop โซนบริเวณที่จัดกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมงานได้เข้ามามีส่วนร่วมสนุกกับการเวิร์คช็อปทั้งงานเพ้นท์ (Painted) เสื้อผ้า กระเป๋าด้วยการวาดรูปกับศิลปินที่เข้าร่วมเวิร์คช็อป งานคอลลาจ (Collage) การนำเสื้อผ้ากระเป๋ามาตัดต่อแพทเทิร์นด้วยรูปทรงและ Material ของเนื้อผ้า มาตัดต่อและผสมเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดรูปแบบดีไซน์ที่ใหม่ และงานสกรีน (Screen) การนำเสื้อผ้ากระเป๋ามาสกรีนในลวดลายต่าง ๆ โซน 2 Shop เป็นโซนจัดจำหน่ายสินค้าจากการรีไซเคิลวัสดุของ

เหลือใช้ต่าง ๆ เช่น เสื้อจากเส้นใยโพลีเอสเตอร์จากขวด PET รองเท้า เครื่องประดับจากขวดแก้วรีไซเคิล กระเป๋า จากถุงกาแฟเป็นต้น รวมไปถึงบริเวณภายในขอบจะมีจอ Touch screen ที่แสดงข้อมูลถึงความเป็นมาของ แนวคิดในออกแบบ รวมไปถึงวัสดุที่ใช้ในผลิตภัณฑ์นั้น รวมทั้งยังสามารถสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ และมีการจำลอง รางเลื่อนให้เหมือนอุตสาหกรรมพร้อมทั้งหน้าจอแสดงที่มาและกระบวนการ Upcycling และ โซน 3 เวที โซนเวทีเป็นโซนที่จัดแสดงแฟชั่นโชว์และใช้สำหรับการสัมมนา โดยมีการตกแต่งด้วยรูปทรงของสีเหลี่ยมที่มีความเอียงไม่เท่ากันพร้อมทั้งทางเดินลาดและจอ LED บริเวณส่วนกลางของเวทีจากการวิเคราะห์กรอบแนวคิด ในการจัดนิทรรศการ “KHAYA fashion” วิเคราะห์ให้เกิดเป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมที่สามารถตอบสนอง ต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนนิทรรศการ เป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ เกิดขึ้นจากปริมาณของขยะที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงผลกระทบที่ส่งผลทั้งทางทะเล อากาศ หรือด้านสิ่งแวดล้อม ให้ ผู้ที่เข้าชมได้เห็นถึงปัญหาเหล่านั้น รวมไปถึงแนวคิดในการ Upcycling ขยะเหล่านั้นให้กลายเป็นสินค้าแฟชั่น ที่สามารถลดทั้งปริมาณของขยะและยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนของแคมเปญ โดยทาง โครงการจะจัดการเปิดงานก่อนวันงานเป็นเวลา 1 เดือนโดยการนำถังขยะที่ออกแบบจากโครงการไปวางตาม จุดทั้ง 3 ห้าง เพื่อที่จะรวบรวมขวดพลาสติกเพื่อนำไปผลิตเป็นเส้นยัดพร้อมทั้งออกแบบลวดลายดีไซน์เนอร์ไทย เพื่อจัดจำหน่ายในแคมเปญ Re-shirtภายในงาน

จากการพัฒนารูปแบบของงาน Event และ Exhibition เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับขยะและผลกระทบ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ที่เริ่มจากแนวคิดของการรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากสภาพ ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าเกิดปัญหาเรื่องขยะในเกือบทุก ๆ ที่ อันสืบเนื่องมาจากปริมาณการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิด ขยะมีมากจนเกินไป รวมทั้งการที่ผู้บริโภคขาดความรับผิดชอบและความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นรูปแบบของการออกแบบงานจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการไม่ทิ้งขยะทำลาย สิ่งแวดล้อม การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การรีไซเคิลผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่ได้มาจากขยะ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการรับรู้ ให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมได้ซึมซับความรู้และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของแหล่ง ท่องเที่ยวควบคู่ไปกับความเพลิดเพลินและมีปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่น รวมทั้งให้ประโยชน์กลับคืนไปสู่แหล่ง ท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น สามารถนำความรู้ความเข้าใจต่าง ๆ จากงานไปปรับความเข้าใจและปรับใช้ในชีวิต ประจำวัน เพื่อสร้างจิตสำนึกของการท่องเที่ยวที่สวยงามและรักษาธรรมชาติที่งดงามให้สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- ณิชานันท์ ธันธนะวิทย์. (2562). เศษอวน: มัจจุราษแห่งท้องทะเล. สืบค้นเมื่อ 2563, มีนาคม 7, เข้าถึงได้จาก: <https://www.greenpeace.org/thailand/story/9913/ocean-poletopole-ghost-fishing-gears/>
- ทรูปลูกปัญญา. (2560). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 2563, มีนาคม 7, เข้าถึงได้จาก: <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/59612/-traeve-tra-env->
- พงษ์ธร แซ่อูย. (2555). เทคโนโลยีการรีไซเคิลยาง. หน่วยวิจัยโพลีเมอร์. ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ.

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2562). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27 เรื่องที่ 3. โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (2562). Circular Fashion. สืบค้นเมื่อ 2563, มีนาคม 14, เข้าถึงได้จาก: <https://thaitextile.org/th/insign/detail.1122.1.0.html>

คณะผู้เขียน

นายณัฐพล คงกิตติมานนท์

234/1 หมู่ 4 ตำบลบ้านลำ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 11150

Email: feargig@hotmail.com

นางสาววรรณิกา เกิดบาง

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Email: waniga2013@gmail.com

นางสาวสุทธิดา ศุภโสภณ

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Email: hikipang@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร. ศรัทธา สิมศิริ

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Email: sarath308@hotmail.com